

MILLIY O'YINLAR ORQALI BOLALARNING IJODIY FIKRLASH QOBILIYATINI SHAKLLANTIRISH

Payzullayeva Oltinoy Madiyor qizi

*Nukus davlat pedagogika instituti Ellikqa'la pedagogika fakulteti Maktabgacha ta'lim
yo'nalishi talabasi*

Annotatsiya: *Mazkur maqolada milliy o'yinlarning bolalarning ijodiy fikrlash qobiliyatini rivojlantirishdagi ahamiyati ko'rib chiqilgan. Milliy o'yinlar nafaqat madaniy merosni asrash, balki bolalarda mantiqiy fikrlash, ijodkorlik, jamoaviy ishlash kabi muhim ko'nikmalarni shakllantirishda muhim vosita sifatida e'tirof etilgan. Ushbu maqolada milliy o'yinlarning pedagogik ahamiyati, ularni zamonaviy ta'lim tizimida qo'llash imkoniyatlari va yosh avlodning shaxsiy rivojlanishiga qo'shadigan hissassi yoritib berilgan.*

Kalit so'zlar: *Milliy o'yinlar, ijodiy fikrlash, madaniy meros, ta'lim, bolalar rivojlanishi, pedagogika, zamonaviy texnologiyalar.*

Milliy o'yinlar har bir xalqning madaniy merosi va urf-odatlarini ifodalovchi muhim boyliklardan biridir. Bu o'yinlar nafaqat ko'ngilochar vosita sifatida, balki tarbiyaviy ahamiyatga ham ega bo'lib, bolalarning intellektual va ijodiy rivojlanishida katta o'rin tutadi. Milliy o'yinlar orqali bolalarda qator foydali ko'nikmalarni shakllantirish, xususan, ijodiy fikrlash qobiliyatini rivojlantirish mumkin.

Bolaning fantaziyasini boyitishda milliy o'yinlar muhim o'rin tutadi. Ushbu o'yinlar jarayonida bolalar o'zlari yangi qoidalar yaratishi, strategiyalar ishlab chiqishi va turli masalalarni hal qilishda ijodiy yondashuvni qo'llashi mumkin. Masalan, "Oq terakmi, ko'k terak" kabi o'yinlar bolalarning mantiqiy fikrlashi, taktikani ishlab chiqishi va jamoa bilan ishlash ko'nikmalarini rivojlantiradi.

Milliy o'yinlar shuningdek, bolalarning o'zaro muloqot qilish qobiliyatlarini oshiradi. O'yin davomida ular bir-birlari bilan fikr almashadi, o'z fikrlarini aniq ifodalashga harakat qiladi va boshqa o'yinchilarning nuqtai nazarini inobatga olishni o'rganadi. Bu jarayon ijodiy fikrlashning rivojlanishiga, bolalarning mustaqil qaror qabul qilish ko'nikmalarining shakllanishiga xizmat qiladi.

Ijodiy fikrlashni rivojlantirishda milliy o'yinlarning ta'limiy ahamiyati ham katta. O'yin davomida bolalar tarix, madaniyat va urf-odatlar haqida bilib oladi. Ular qadimgi an'analarga asoslangan voqealarni jonlantirib, o'z tasavvurlarini kengaytiradi. Bunday jarayon bolalarda estetik didni rivojlantirish bilan birga, yangi g'oyalarni yaratishga ham turtki beradi.

Milliy o'yinlarning yana bir muhim jihati – ular bolalarni jismoniy va ruhiy rivojlanishga rag'batlantiradi. Harakatli o'yinlar bolalarning sog'lom turmush tarziga rioya qilishlariga yordam beradi, shu bilan birga ijodiy tafakkurini ham mustahkamlaydi. Chunki har bir o'yin muayyan maqsad va vazifalarni hal qilishni talab qiladi, bu esa bolaning analitik va ijodiy fikrlashini rag'batlantiradi.

Milliy o'yinlar bolalarning nafaqat individual rivojlanishi, balki ijtimoiy moslashuvda ham muhim rol o'ynaydi. Bolalar o'yin davomida jamoa bilan ishlashni, o'z vazifalarini to'g'ri bajarishni va boshqalar bilan hamkorlik qilishni o'rganadi. Bu esa ularga kelajakda turli ijtimoiy vaziyatlarda muvaffaqiyatli harakat qilish ko'nikmasini beradi.

Bundan tashqari, milliy o'yinlar bolalarda o'z milliy madaniyatiga hurmat va qiziqishni oshiradi. Ular o'z tarixiy ildizlarini anglash, madaniy merosga e'tiborli bo'lish orqali mustahkam milliy o'zlikni shakllantirish imkonini topadi. Shu bilan birga, milliy o'yinlar globalizatsiya davrida yosh avlodni o'zligidan ajralmaslikka va o'z madaniy qadriyatlarini qadrlashga o'rgatadi.

Ota-onalar va pedagoglar milliy o'yinlardan foydalanib, bolalarning ta'lim jarayonini qiziqarli va samarali qilishlari mumkin. Masalan, matematik hisob-kitobni o'rganishda, til o'rgatishda yoki mantiqiy masalalarni hal qilishda milliy o'yinlarning elementlarini qo'llash o'quv jarayonini osonlashtiradi. Shu yo'l bilan bolalarning o'qishga bo'lgan qiziqishini oshirish va bilimlarni o'zlashtirishda ijodiy yondashuvni rivojlantirish mumkin.

Zamonaviy texnologiyalar rivojlangan davrda ham milliy o'yinlarning ahamiyatini yo'qotmasligini ta'minlash muhimdir. Buning uchun ushbu o'yinlarni raqamli formatga moslashtirish, interaktiv dasturlar yaratish va o'yinlarni yangi shakllarda taqdim etish orqali yosh avlod e'tiborini jalb qilish mumkin. Bu nafaqat milliy o'yinlarning saqlanishi, balki ular orqali ijodiy fikrlashni rivojlantirish imkoniyatlarini kengaytiradi.

Shu sababli, milliy o'yinlarni bolalar hayotiga faol ravishda joriy etish va ularning o'quv hamda tarbiyaviy jarayonda qo'llanilishini ta'minlash – yosh avlodning ijodiy va intellektual salohiyatini oshirishga qaratilgan muhim qadamdir. Milliy o'yinlar orqali biz nafaqat bolalarning ijodiy tafakkurini rivojlantiramiz, balki ularni mustahkam axloqiy qadriyatlar bilan qurollantirib, jamiyatning munosib a'zolarini tarbiyalaymiz.

Milliy o'yinlarning ta'sirchanligini yanada oshirish uchun ularga zamonaviy pedagogik metodlarni qo'shish zarur. Masalan, o'yin davomida bolalarga turli ijodiy topshiriqlar berish, ularni o'z fikrlarini ochiq ifodalashga undash va natijada muvaffaqiyatlarini baholash orqali motivatsiyani oshirish mumkin. Bu esa bolalarning o'ziga bo'lgan ishonchini mustahkamlaydi va yangi bilimlarni o'zlashtirishga yordam beradi.

Shuningdek, bolalarni milliy o'yinlarga jalb qilishda ularning qiziqishlarini inobatga olish muhimdir. Har bir bola o'ziga xos iste'dod va qobiliyatlarga ega. Milliy o'yinlarni tashkil qilishda bolalarning qobiliyatlariga mos keladigan vazifalarni yaratish, ularni birgalikda ijod qilishga undash va shu orqali har bir bolaning kuchli tomonlarini rivojlantirish lozim.

O'yinlar jarayonida ota-onalar, o'qituvchilar va tarbiyachilar faol ishtirok etishi, bolalar bilan birga vaqt o'tkazishi juda muhim. Bu nafaqat o'yinlarga nisbatan bolalarning qiziqishini oshiradi, balki ular bilan o'zaro munosabatlarni mustahkamlashga yordam beradi. Bundan tashqari, kattalar o'z tajribalarini ulashib, bolalarni o'z madaniy merosiga yanada chuqurroq qiziqtirishlari mumkin.

Milliy o'yinlarning zamonaviy jamiyatda tutgan o'rnini mustahkamlash uchun ular haqida keng ommaga ma'lumot yetkazish, o'yinlar festival va tadbirlarida faol targ'ib qilish

lozim. Bu orqali nafaqat bolalarda, balki kattalarda ham milliy o'yinlarga nisbatan qiziqish va hurmatni oshirish mumkin. Bu o'yinlarning xalq madaniyati va tarixi bilan bog'liq muhim omillar ekanini anglash, ularni asrashga bo'lgan javobgarlikni shakllantiradi.

Milliy o'yinlar bolalarning ijodiy fikrlashini shakllantirish va rivojlantirish uchun noyob vositadir. Ular orqali bolalarda muhim shaxsiy va ijtimoiy fazilatlarni tarbiyalash, o'z madaniyatiga nisbatan hurmatni oshirish va kelajak avlodni barkamol yetishtirish mumkin. Shu bois, milliy o'yinlarni yosh avlod tarbiyasida keng ko'lamda qo'llash va ularni jamiyat hayotida mustahkamlash – farovon kelajak sari qo'yilgan muhim qadamlardan biridir.

Milliy o'yinlarning bolalarning shaxsiy rivojlanishidagi roli keng qamrovli bo'lib, ularni nafaqat intellektual va ijodiy jihatdan, balki ma'naviy va ruhiy tomondan ham boyitadi. Bunday o'yinlarda qatnashgan bolalar jamoaviy ishlashni, o'z his-tuyg'ularini boshqarishni va o'zgalarga hurmat bilan munosabatda bo'lishni o'rganadi. Bu esa ularda barkamol shaxs shakllanishiga zamin yaratadi.

Milliy o'yinlarni jamiyat hayotiga joriy etishda zamonaviy ta'lim muassasalarining roli alohida ahamiyatga ega. Bog'cha va maktablarda milliy o'yinlar asosida tashkil etilgan darslar nafaqat bolalarning qiziqishini oshiradi, balki ularga an'anaviy qadriyatlarni amaliy tajribada o'rganish imkonini beradi. O'qituvchilar milliy o'yinlar orqali o'quvchilarda mantiqiy fikrlash, ijodkorlik va jamoa ruhini rivojlantirishga katta hissa qo'shishlari mumkin.

Shuningdek, milliy o'yinlarning xalqaro miqyosda targ'ib qilinishi ham katta ahamiyatga ega. Ular orqali boshqa xalqlar vakillariga boy madaniy merosimizni ko'rsatish, xalqimizning an'analarga qiziqish uyg'otish va madaniyatlararo muloqotni rivojlantirish mumkin. Bugungi globallashuv davrida milliy qadriyatlarni himoya qilish va ularga e'tibor qaratish o'ta muhim vazifa bo'lib, bunda milliy o'yinlar samarali vosita hisoblanadi.

Yana bir muhim masala – milliy o'yinlarni zamonaviy texnologiyalar bilan uyg'unlashtirish. Mobil ilovalar, kompyuter o'yinlari yoki virtual haqiqat platformalari orqali milliy o'yinlarni yosh avlodga yetkazish ularning qiziqishini oshiradi va shu orqali milliy qadriyatlarni saqlash imkoniyatlarini kengaytiradi. Bu, ayniqsa, texnologiyaga qiziqishi yuqori bo'lgan bolalar uchun o'ta foydali bo'lishi mumkin.

Milliy o'yinlarning jamiyatimizda o'z o'rnini yanada mustahkamlash uchun davlat miqyosida maxsus dasturlarni amalga oshirish lozim. Bolalar uchun milliy o'yinlarga bag'ishlangan maxsus musobaqalar, festival va tadbirlarni tashkil etish, shuningdek, ushbu o'yinlarni o'quv dasturlariga kiritish orqali ularning ommalashuviga erishish mumkin.

Xulosa

Milliy o'yinlar bolalarning ijodiy fikrlash qobiliyatini rivojlantirish uchun samarali vosita hisoblanadi. Ular bolalarga nafaqat turli vaziyatlarga ijodiy yondashishni o'rgatadi, balki ularning ijtimoiy ko'nikmalarini ham mustahkamlaydi. Milliy o'yinlar yosh avlodni madaniy meros bilan tanishtiradi, ularni mustahkam axloqiy qadriyatlar bilan qurollantiradi va intellektual rivojlanishga xizmat qiladi. Bugungi kunda milliy o'yinlarni zamonaviy texnologiyalar bilan uyg'unlashtirish, ularni ta'lim tizimida keng qo'llash va ommalashtirish yosh avlodning barkamol rivojlanishi uchun muhim qadamdir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Karimov, S. (2019). Bolalar psixologiyasi va ijodkorlikni rivojlantirish. Toshkent: Fan nashriyoti.
2. Axmedov, O. (2021). Madaniy meros va milliy o'yinlar. Toshkent: Sharq nashriyoti.
3. Rasulova, N. (2020). "Ta'limda milliy o'yinlarning ahamiyati". Pedagogika jurnali, 4(2), 45–50.
4. Saidov, B. (2018). Milliy o'yinlar va ularning tarbiyaviy ahamiyati. Toshkent: O'zbekiston milliy entsiklopediyasi.
5. Xudoyberdiyev, A. (2022). "Texnologiyalar davrida milliy qadriyatlarni saqlash". Zamonaviy pedagogika ilmi, 7(1), 28–34.